

UDENRIGSMINISTERIET

Grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg

Dato:
27-10-2022

Kommissionens forslag til Rådets gennemførelsesafgørelse om foranstaltninger til beskyttelse af Unionens budget mod tilsidesættelser af retsstatsprincippet i Ungarn

KOM (2022) 485

Nyt notat

1. Resumé

Kommissionen fremlagde den 18. september 2022 sit forslag til Rådets gennemførelsesafgørelse om foranstaltninger til beskyttelse af Unionens budget mod tilsidesættelser af retsstatsprincippet i Ungarn. Forslaget er fremlagt i medfør af den såkaldte retsstatsmekanisme jf. forordning nr. 2020/2092 af 16. december 2020. Det er første gang, at Kommissionen foreslår et forslag til foranstaltninger mod et medlemsland i medfør af retsstatsmekanismen. Med Kommissionens forslag til gennemførelsesafgørelse om foranstaltninger står Ungarn til at få tilbageholdt 65 % af bevillinger fra tre operationelle programmer under samhørighedspolitikken, svarende til ca. 7,5 mia. euro (56 mia. kr.) eller over en tredjedel af Ungarns samlede strukturfondsmidler. Regeringen støtter fuldt op om koblingen mellem EU-budgettet og efterlevelse af retsstatsprincippet og anser det derfor for positivt, at Kommissionen har taget retsstatsmekanismen i brug og fremlagt forslag til foranstaltninger mod Ungarn.

2. Baggrund

Kommissionen fremlagde den 18. september 2022 sit forslag til Rådets gennemførelsesafgørelse om foranstaltninger til beskyttelse af Unionens budget mod tilsidesættelser af retsstatsprincippet i Ungarn. Forslaget er fremlagt i medfør af den såkaldte retsstatsmekanisme, som blev indført med vedtagelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2020/2092 af 16. december 2020 om en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget.

Retsstatsmekanismen har til hensigt at beskytte EU's budget i tilfælde af tilsidesættelser af retsstatsprincippet i medlemslande. To betingelser skal være overholdt, før mekanismen kan anvendes mod et medlemsland. For det første skal det kunne påvises, at retsstatsprincippet tilsidesættes. For det andet skal tilsidesættelsen af retsstatsprincippet på en tilstrækkelig direkte måde påvirke eller udgøre en alvorlig risiko for den forsvarlige økonomiske forvaltning af EU-budgettet eller EU's finansielle interesser. Retsstatsmekanismen kan derfor ikke anvendes i tilfælde, hvor der er tale om brud på retsstatsprincippet, som ikke har betydning for EU's budget.

Det er første gang, at mekanismen tages i brug mod et medlemsland. Sagen blev formelt indledt mod Ungarn den 27. april 2022. Kommissionen og Ungarn har

i henhold til retsstatsmekanismens procedurekrav siden sagens indledning udvekslet en række skrivelser. Ungarn har i den forbindelse fremlagt 17 forslag til tiltag, som tilsammen skal afhjælpe Kommissionens bekymringer.

Tiltagene inkluderer bl.a. styrkelse af forebyggelsen, opdagelsen og korrektionen af ulovligheder og uregelmæssigheder i forbindelse med anvendelsen af EU-midler ved hjælp af oprettelsen af en integritetsmyndighed. Derudover indeholder tiltagene også en antikorrupsions-taskforce, flere tiltag for at styrke rammerne om udbudsprocesser samt et styrket samarbejdet med Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF). Forudsat at de afhjælpende foranstaltninger gennemføres korrekt, vurderer Kommissionen, at tiltagene samlet set vil kunne afhjælpe risikoen for Unionens budget.

Det følger af retsstatsmekanismen, at Rådet som udgangspunkt skal træffe en afgørelse om Kommissionens forslag til foranstaltninger inden for en måned fra forslaget fremsættelse. Med simpelt flertal kan Rådet forlænge tidsfristen med maksimalt to måneder. Rådet besluttede enstemmigt den 13. oktober 2022 at forlænge fristen for Rådets behandling af forslaget med to måneder, efter at Ungarn med støtte fra Kommissionen havde anmodet om, at fristen blev forlænget med henblik på at give Ungarn mulighed for at implementere de foreslåede tiltag. Rådet skal derfor træffe afgørelse om Kommissionens forslag senest d. 19. december 2022.

Rådet kan vedtage Kommissionens forslag til gennemførelsesafgørelse med kvalificeret flertal. Europa-Parlamentet skal ikke høres.

3. Formål og indhold

Hvis Rådet vedtager Kommissionens forslag til foranstaltninger mod Ungarn, vil det betyde, at betingelserne for at anvende retsstatsmekanismen anses som opfyldt. Dermed vil det blive fastslået, at Ungarn har tilsidesat retsstatsprincippet, og at denne tilsidesættelse på en tilstrækkelig direkte måde påvirker eller udgør en alvorlig risiko for at påvirke den forsvarlige økonomiske forvaltning af Unionens budget eller beskyttelsen af Unionens finansielle interesser.

Kommissionen peger overordnet i forslaget uddybende bemærkninger for det første på systemiske uregelmæssigheder, mangler og svagheder i de offentlige udbudsprocedurer i Ungarn, der medfører risiko for interessekonflikter samt betænkeligheder vedrørende fonde af almen interesse oprettet i henhold til den ungarske lov IX af 2021. For det andet peger Kommissionen på yderligere problemer med hensyn til begrænsninger i den effektive efterforskning og retsforfølgning af påståede kriminelle aktiviteter, organiseringen af anklagemyndigheden og en manglende velfungerende og effektiv ramme for bekæmpelse af korruption. Kommissionen vurderer, at forholdene udgør tilsidesættelser af retsstatsprincippet. Det understreges i de uddybende bemærkninger, at de problemer, som Kommissionen har konstateret i Ungarn, vedrører både juridiske aspekter og i vid udstrækning også administrativ praksis.

Virkningerne af tilsidesættelserne af retsstatsprincippet vurderes af Kommissionen at påvirke den måde, som Ungarn anvender EU-midler på. Det skyldes, at de ungarske offentlige myndigheder træffer afgørelse om tildeling af kontrakter, der finansieres over Unionens budget, inden for rammerne af de offentlige udbudsprocedurer. Indvirkningen på EU's budget bliver desuden forøget yderligere, når tilsidesættelserne ses i sammenhæng med de yderligere problemer med hensyn til efterforskningen og retsforfølgning af påståede kriminelle aktiviteter, organiseringen af anklagemyndigheden og bekæmpelse af korruption, som Kommissionen også fremhæver.

På den baggrund lægger forslaget op til at tilbageholde 65% af Ungarns bevillinger fra tre programmer under samhørighedspolitikken, svarende til ca. 7,5 mia. euro (56 mia. kr.). Det omfatter 'det operationelle program for miljø- og energieffektivitet plus', 'det operationelle program for integreret transport plus' og 'det operationelle program for territorial og bymæssig udvikling plus'. At forslaget om foranstaltninger er afgrænset til de tre programmer, begrundes med, at Kommissionen forventer, at de primært vil blive gennemført gennem offentlige udbudsprocedurer, som det var tilfældet med tidligere tilsvarende programmer, og som Kommissionen i forslaget peger på er omfattet af systemiske uregelmæssigheder, mangler og svagheder. At foranstaltningerne vil omfatte 65% af Ungarns bevillinger fra de tre programmer er begrundet i retsstatsmekanismens krav om proportionalitet.

Forslaget tager også højde for, at de tre programmer endnu ikke er godkendt på det tidspunkt, hvor Kommissionens forslag til foranstaltninger måtte blive vedtaget. I så fald vil godkendelsen af de ovennævnte programmer blive suspenderet.

Samtidig medfører forslaget, at Kommissionen ikke længere vil indgå forpligtelser om at forvalte EU-midler med såkaldte ungarske fonde af almen interesse oprettet i henhold til den ungarske lov IX af 2021. Det omfatter også enheder, der ejes helt eller delvist af sådanne fonde af almen interesse.

Med forslaget forpligtes Ungarn til senest den 19. november 2022 at underrette Kommissionen om gennemførelsen af de afhjælpende tiltag, som Ungarn har foreslået. Efter den 19. november skal Ungarn underrette Kommissionen hver tredje måned om gennemførelsen af tiltagene. Kommissionen vil i den forbindelse holde Rådet underrettet om alle relevante elementer, der kan have indflydelse på dens nuværende vurdering.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Nærhedsprincippet er ikke relevant, da gennemførelsesafgørelsen alene vil være rettet til Ungarn.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Forslaget vil ikke have lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser for Danmark, da gennemførelsesafgørelsen alene vil være rettet til Ungarn.

8. Høring

Forslaget har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der har blandt Danmarks ligesindede på retsstatsprincippet været udtrykt umiddelbar opbakning til Kommissionens forslag.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter fuldt op om en kobling mellem EU-budgettet og efterlevelse af retsstatsprincippet. Regeringen arbejder for, at retsstatsproblemerne i Ungarn bliver adresseret effektivt. Regeringen støtter fuldt op om koblingen mellem EU-budgettet og efterlevelse af retsstatsprincippet og anser det derfor for positivt, at Kommissionen har taget retsstatsmekanismen i brug og fremlagt forslaget til foranstaltninger mod Ungarn.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Folketingets Europaudvalg er den 11. oktober 2022 blevet skriftligt orienteret om, at Danmark ville stemme for at forlænge fristen for Rådets behandling af forslaget med to måneder.